29/03/2019

“Να διαβάζεις κάθε μέρα το Θεοτοκάριο, θα σε βοηθήσει πολύ να αγαπήσεις την Παναγία”

/ Γνώμες

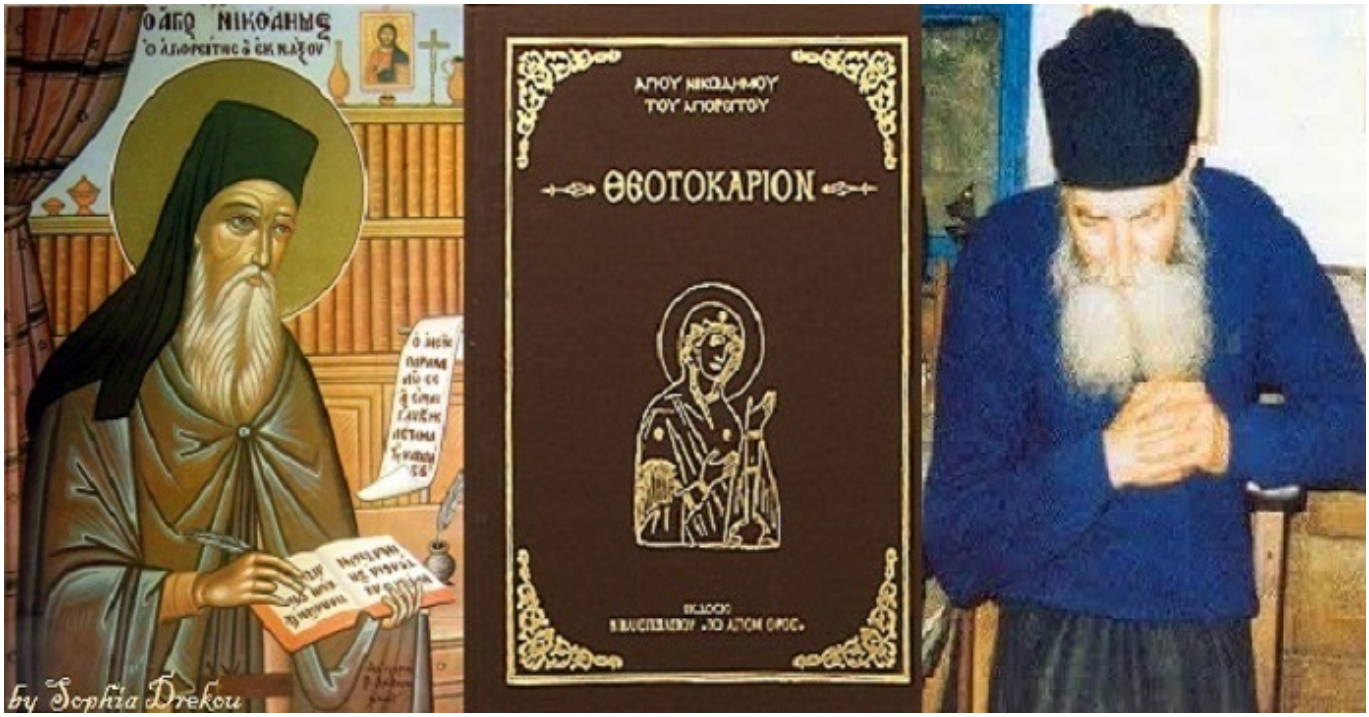

πρωτοπρεσβύτερος π. Αντώνιος Χρήστου, Θεολόγος – ΜΑ (Ορθόδοξη Θεολογία) ΕΑΠ

Αγαπητοί μου Αναγνώστες, συνεχίζεται ο Πνευματικός αγώνας μας, εντός της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Την πρώτη εβδομάδα των Νηστειών, κατά την Ακολουθία του Αποδείπνου, ψάλλαμε τμηματικά τον Μεγάλο Κανόνα του Αγίου Ανδρέου Κρήτης, και θα το επαναλάβουμε την Ε΄ Εβδομάδα των Νηστειών, όταν θα τον ψάλλουμε όλον μαζί συγκεντρωτικά!

Τις άλλες εβδομάδες όμως της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, μέχρι να ψαλλεί ο Μεγάλος Κανόνας, η Εκκλησία δεν μας αφήνει χωρίς πνευματικό εφόδιο και στήριγμα! Το τυπικό της Εκκλησίας μας προβλέπει (αν και δυστυχώς δεν τηρείται καθολικά σε όλους τους Ναούς και της Ενορίες), μαζί με το Απόδειπνο να ψέλνουμε από ένα σπουδαίο λειτουργικό βιβλίο, που λέγεται Θεοτοκάριον!

Είναι γνωστό, ότι όλοι οι ύμνοι και οι Κανόνες που αναφέρονται στην Παναγία μας,

ονομάζονται «Θεοτοκάριο» ή «Θεοτοκάρια», αλλά υπάρχει ειδικά ένα ειδικό ομώνυμο λειτουργικό βιβλίο, που έχει συγγράψει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης με την ονομασία «Νέο Θεοτοκάριον». Πρόκειται για εργασία του Αγίου, που ολοκληρώθηκε το 1795, όταν βρισκόταν στην Ιερά Σκήτη, της Ιεράς Μονής Παντοκράτορος του Αγίου Όρους, το οποίο περιλαμβάνει συλλογή 66 Κανόνων προς τιμή της Παναγίας μας, από 22 Υμνογράφους, χωρισμένα και κατάλληλα τοποθετημένα, από ένα Κανόνα, σε κάθε Ήχο από τους οκτώ, της Εκκλησιαστικής Μουσικής και για κάθε ημέρα της εβδομάδος.

Το πόνημα, είναι προϊόν από κώδικες που βρήκε και συνέλλεξε ο Άγιος Νικόδημος, από πολλές βιβλιοθήκες του Αγίου Όρους, με σκοπό να υμνείται και να τιμάται το πρόσωπο της Παναγίας, ιδιαίτερα στο Περιβόλι της. Είναι αντικειμενικό γεγονός, ότι οι κανόνες διακρίνονται για το ποιητικό, μουσικό και θεολογικό τους μεγαλείο. Πρόκειται για σπουδαίο υμνολογικό έργο, που οικοδομεί και ενισχύει όσους με κατάνυξη το διαβάζουν και το ψέλνουν και αποδεικνύει ότι στις άμνημες ημέρες της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, δεν επικαλούμαστε τις σωστικές πρεσβείες της Παναγίας μας, μόνο με τον Ακάθιστο ύμνο, αλλά και διά του Θεοτοκαρίου! Απλά η μη καθολική χρήση του, δεν γίνεται από όλους ορατό αυτό, κάτι που αξίζει να αλλάξει και να καθιερωθεί καθολικά!

Αξίζει επίσης να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο, ότι ο Όσιος Νικόδημος, δεν συγκέντρωσε μόνο τους κανόνες άλλων Υμνογράφων, αλλά έγραψε και ο ίδιος προσωπικά πληθώρα Κανόνων προς τη Θεοτόκο, που όμως λόγω ταπεινοφροσύνης δεν τους περιέλαβε στο έργο του «Νέου Θεοτοκάριου». Νομίζουμε πως και μόνο αυτή η πληροφορία, μας διδάσκει πολλά για την αγιότητα και την προσωπικότητα του συγγραφέως!

Εκτός όμως από την Θεολογική και εκκλησιαστική αξία του έργου, αξίζει να αναφέρουμε και την λογοτεχνική του αξία και μάλιστα σε μια εποχή, που δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι βρισκόμαστε στα μαύρα χρόνια της σκλαβιάς και της γενικότερης πολιτιστικής παρακμής! Δεν χρειάζεται όμως κανείς να έχει πολλές εξειδικευμένες φιλολογικές γνώσεις, για να διαπιστώσει ότι στο «Θεοτοκάριον» τού Αγίου Νικοδήμου αναδεικνύεται ποικιλία, δραματικότητα, υψηγορία και σημασιολογικό βάθος. Οι μεταφορές καλλωπίζουν το έργο. Χαρακτηρίζεται από λεξικολογικό πλούτο· χρησιμοποιεί αρχαιοπρεπείς λέξεις και αξιοποιεί στο έπακρο τις δυνατότητες της Ελληνικής γλώσσας. Λόγω τού λειτουργικού χαρακτήρα τού έργου οι επαναλήψεις είναι αναπόφευκτες· στην εποχή που γράφτηκαν οι Κανόνες επιτρεπόταν η χρήση λεκτικών σχημάτων από άλλους συγγραφείς.

Αυτό βέβαια που μας ενδιαφέρει περισσότερο εμάς τους πιστούς είναι η πνευματική του ωφέλεια και η απόλυτη ευθυγράμμιση με το πνεύμα της υπόλοιπης Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Είναι αναμφισβήτητο ότι το έργο συνολικά, διακρίνεται για την μετάνοια, την κατάνυξη, την συντριβή, αλλά και την ελπίδα, την αισιοδοξία και την εμπιστοσύνη στην Παναγία και τη Θεία Χάρη που αντλεί από αυτήν! Το Θεοτοκάριο αποτελεί μία δέηση, αλλά και απολαμβάνει κανείς παραμυθία στον έσω άνθρωπο, στα κρύφια της καρδιάς του ανθρώπου. Αυτό συμβαίνει, γιατί οι συγγραφείς κατά τμήμα, αλλά και ο Άγιος Νικόδημος που τα συγκέντρωσε και συστηματοποίησε, δεν ήταν κάποιοι με τυπικά εξωτερικά προσόντα σπουδών, αλλά κυρίως ότι ήταν άνθρωποι θεόπνευστοι και αγιασμένοι. Πράγματι, οι ωδές, όπως ξεφυλλίζονται από τους πιστούς και γίνονται προϊόν προσευχής, αποτελούν σπουδαίες στιγμές παράκλησης και ευγνωμοσύνης των ανθρώπων προς τη Θεοτόκο και τον Υιόν της και Θεό Χριστό. Γιατί στην Ορθοδοξία, όταν μιλάμε για Θεοτόκο την αναφέρουμε πάντα σε αναφορά και σχέση με τον Υιό της και Θεό και δεν αποτελεί, μια αυτόνομη Μαριολογία, όπως στην Δύση.

Πριν κλείσουμε το άρθρο μας και την αναφορά μας για το Θεοτοκάριο, αξίζει να αναφέρουμε σύγχρονες διηγήσεις από τον Άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη, ο οποίος συνιστούσε ανεπιφύλακτα την μελέτη και την χρήση του στη λατρεία και στη πνευματική ζωή των πιστών. Έλεγε σε πνευματικά του παιδιά ο Άγιος : «Να διαβάζεις κάθε μέρα το Θεοτοκάριο. Αυτό θα σε βοηθήσει πολύ να αγαπήσεις την Παναγία. Και θα δεις, η Παναγία μετά θα σου δώσει μεγάλη Παρηγοριά…!» Μια μοναχή που πήρε την ίδια παρακαταθήκη από τον Άγιο, τον ρώτησε μια διευκρινιστική ερώτηση : «Και πότε να διαβάζω το Θεοτοκάριο; Το βράδυ ή το πρωί;». Ο Άγιος Παΐσιος απάντησε : «Καλύτερα τις πρωινές ώρες, ώστε να έχεις στο νου σου όλη την υπόλοιπη ημέρα! Το Θεοτοκάριο πολύ βοηθάει, θερμαίνεται η

καρδιά και συγκινείται»! Σε άλλη συζήτηση, για το ίδιο θέμα, ο Άγιος Παΐσιος έφερνε ως παράδειγμα τον Γέροντα Κύριλλο, τον Ηγούμενο της Μονής Κουλτουμουσίου που όταν διάβαζε το Θεοτοκάριο, δεν μπορούσε να συγκρατήσει τα δάκρυα και τους λυγμούς του, για την Παναγία μας!

Ελπίζουμε αδελφοί και εμείς, να γίνουμε χρήστες αυτού του πνευματικού βιβλίου, ώστε να αποκτήσουμε και εμείς τα πνευματικά κατορθώματα, τόσων και τόσων σύγχρονων Αγίων που τόσο οικοδομήθηκαν και παρότρυναν και τα πνευματικά τους παιδιά το ίδιο. Αμήν!

Πρώτη δημοσίευση: εφημερίδα Κιβωτός της Ορθοδοξίας